

Rapport

Evaluering af frit menuvalg på barselsafsnittene på Regionshospitalet Herning og Regionshospitalet Holstebro

Kvalitet og Udvikling
Oktober 2007

Indhold	Side
Sammenfatning	3
Baggrund	3
Formål	4
Materiale	4
Resultater	5
Kvantitative resultater	5
Kommentarer	8
Diskussion	9

**Evaluering af frit menuvalg på barselsafsnittene
på Regionshospitalet Herning og Regionshospitalet Holstebro**

- udarbejdet af
kvalitetskonsulent Henriette Fyh og chefkonsulent Peter Barner-Rasmussen,
Kvalitet og Udvikling, oktober 2007.

Kan rekvireres ved henvendelse til
Kvalitet og Udvikling
Regionshospitalet Holstebro, 7500 Holstebro
tlf.. 9912 6969, mail: kvalitetogudvikling@ringamt.dk

Sammenfatning

Der er foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt mødre og pårørende på familieafsnittet Regionshospitalet Herning og barselsafsnittet Regionshospitalet Holstebro om deres oplevelse af måltider og mad under indlæggelsen. Baggrunden er køkkenernes ønske om evaluering af konceptet med frit menuvalg og afsnittenes ønske om evaluering af konceptet med familieafsnittet.

Der er generel god tilfredshed med mad og måltider begge steder både blandt mødre og fædre. Over 90 % af svarpersonerne var samlet virkelig godt eller godt tilfreds med hospitalsmaden. Mere end 90 % vælger måltid efter, hvad de har lyst til at spise. Især valgfriheden mht. hvor og sammen med hvem man spiser vurderes væsentligt. Afbrydelser under måltiderne oplevedes kun af ca. 5 % af svarpersonerne

I Herning oplyser ca. 2 ud af 3 fædre, at de har fået tilbudt mellemmåltider, i Holstebro er det ca. hver fjerde. For mødrene er forholdet omvendt: flere mødre i Holstebro har fået tilbudt mellemmåltider end i Herning.

De eneste påviste forbedringsområder drejede sig om tiden til at indtage det varme måltid og fædrenes mulighed for at spise sammen med den indlagte, nybagte mor.

Sammenfattende må konceptet med frit menuvalg siges at virke tilfredsstillende.

Baggrund

I mindst 10 år har der været arbejdet med at udvikle patient-kosten på Sygehusene i Ringkjøbing Amt - Hospitalsenheden Vest. Senest har man på de to større matrikler - regionshospitalet Holstebro og Herning - taget udfordringen op med at tilbyde menuvalg - frisktillavet mad med flere valgmuligheder end tidligere. I denne forbindelse har begge køkkener lagt vægt på præsentationen af valgmulighederne og har udarbejdet præsentable menukort mv.

På Regionshospitalet Herning blev der i 2006 etableret et familieafsnit, hvis formål er sikre de bedst mulige forhold for de nyfødte og deres nærmeste pårørende. Dette sker bl.a. ved at

- tilbyde familierum, hvor fædrene kan overnatte sammen med mor og barn,
- etablere eget køkken på familieafsnittet, så der er valgfrihed mht. spisetider (dog undtaget den varme mad, som er til rådighed i ca. en time)

Centralkøkkenet ved Regionshospitalet Herning ønskede efterfølgende at evaluere konceptet på familieafsnittet, med særligt fokus på valgfriheden vedr. spisetiderne.

Evalueringen tager udgangspunkt i en spørgeskemaundersøgelse. Projektgruppen bag "menuvalg" på familieafsnittet valgte at genbruge et spørgeskema, som umiddelbart forinden var udviklet til en lignende undersøgelse på hospitalernes øvrige afdelinger. Eneste forskel var, at spørgeskemaet blev tilføjet et spørgsmål om man selv kunne bestemme, hvornår man ville spise (spørgsmål 10 bilag 1).

Spørgeskemaundersøgelsen blev udvidet til også at omfatte barselsafsnittet på Regionshospitalet Holstebro.

Spørgeskemaet indeholdt 14 spørgsmål, som kunne besvares ved afkrydsning. På bagsiden blev mødre og pårørende opfordret til at supplere med egne ord og kommentarer.

Formål

Formålet med undersøgelsen er at profilere og markedsføre "menuvalgskøkkenet". Menuvalgskøkkenet tilbyder frit valg ud fra et ugentligt menukort med både kolde og varme retter. Måltiderne tilberedes centralt og distribueres ud på afdelingerne i madvogne.

Undersøgelsen tog udgangspunkt i at

- belyse indlagte mødre og pårørendes oplevelse af den aktuelle status på området, herunder valgfriheden mht. spisetider,
- belyse indlagte mødre og pårørendes oplevelse af måltidssituationen,
- belyse afdelingernes brug af muligheden for at tilbyde mellemmåltider,
- give ideer til forbedring af køkkenernes og afdelingernes funktion.

Materiale

Materialet består af spørgeskemaundersøgelser fra familieafsnittet på Regionshospitalet Herning og barselsafsnittet på Regionshospitalet Holstebro. Spørgeskemaet blev udleveret til de indlagte mødre og deres pårørende. Et kriterium for at deltage i spørgeskemaundersøgelsen var, at mødre som minimum havde været indlagt et døgn. Afsnittenes kost-nøglepersoner har udleveret og indsamlet spørgeskemaerne. Spørgeskemaerne blev udleveret fra uge 16 / 2007 og indtil der var indsamlet ca. 100 besvarelser hvert sted. Andelen af ubesvarede spørgsmål svinger mellem 0 og 1 %.

Herning	Afsnit	C1	H3	C1/H3	I alt	100
	n_{indlagt}	4	61	1	66	
	$n_{\text{pårørende}}$	1	32	1	34	
Holstebro	Afsnit	G1			I alt	104
	n_{indlagt}	83			83	
	$n_{\text{pårørende}}$	21			21	
N						204

Tabel 1 Antal og art af besvarelser (n_{indlagt} = antal indlagte mødre og $n_{\text{pårørende}}$ = antal pårørende).

Da der indgår få pårørende i både Herning og Holstebro, er forskelle mellem besvarelser fra mødre og pårørende for det meste ikke statistisk signifikante. Hvor der er forskel, er det specielt bemærket i teksten.

Resultater

I spørgsmål 4 spørges der til et menukort og en informationsfolder om menukortet. Der er begrundet mistanke om, at omslaget til menukortet i stor udstrækning er blevet forvekslet med informationsfolderen. Det betyder, at besvarelsen på spørgsmål 4 er irrelevant, og spørgsmålet udgår derfor.

Kvantitative resultater

Spørgeskemaet indledte med tre spørgsmål, som gik på den sensoriske oplevelse af maden.

	Virkelig godt	Godt	Både godt og dårligt	Dårligt	Virkelig dårligt
Herning	39	54	6	1	0
Holstebro	38	57	6	0	0

Spørgsmål 1 "Hvad syntes du om madens **udseende**?" Procent (N=204)

Det første spørgsmål gik på madens udseende. Langt den største del af mødre og pårørende synes, at maden ser godt eller virkelig godt ud, når den serveres. Der er ingen forskel mellem besvarelsene fra Holstebro og Herning.

	Virkelig godt	Godt	Både godt og dårligt	Dårligt	Virkelig dårligt
Herning	36	54	10	0	0
Holstebro	28	59	14	0	0

Spørgsmål 2 "Hvad syntes du om madens **smag**?" Procent (N=204)

På spørgsmålet om oplevelse af madens smag svarer langt størstedelen fra både Holstebro og Herning, at maden smager godt eller virkelig godt. Ca. 1 svareperson ud af 8 mener, at maden smager både godt og dårligt.

	Virkelig godt	Godt	Både godt og dårligt	Dårligt	Virkelig dårligt
Herning	30	62	7	1	0
Holstebro	23	70	7	0	0

Spørgsmål 3 "Hvad syntes du om madens **lugt / duft**?" Procent (N=204)

Mere end 90 % svarer, at maden lugter/dufter godt eller virkelig godt. Ca. 1 ud af 14 mener, at maden lugter/dufter både godt og dårligt. Der er heller ikke her forskel på besvarelsene fra henholdsvis Holstebro og Herning.

De følgende 3 spørgsmål omhandlede mødre og pårørendes muligheder for selv at vælge den mad, de fik at spise. Bemærk at Spørgsmål 4 er udgået.

	Jeg valgte efter, hvad jeg fik anbefalet	Jeg valgte efter, hvad jeg havde lyst til	Jeg var ligeglad og lod personalet vælge for mig	Jeg fik ikke mulighed for at vælge selv, selv om jeg gerne ville	Andet
Herning	0	98	0	0	2
Holstebro	3	88	4	1	4

Spørgsmål 5 "Hvordan **valgte** du, hvad du ville have at spise?" Procent (N=199)

På spørgsmålet om, hvordan svarpersonen foretog sit valg, er der ingen forskel mellem Holstebro og Herning. Mere end 90 % har valgt maden ud fra, hvad de havde lyst til.

	Meget vigtigt / vigtigt		
	Herning	Holstebro	
At man kan vælge mellem kolde og lune retter til aften	89	78	(N=200)
At man selv kan bestemme, hvor man vil spise - fx alene eller sammen med andre	94	67	(N=200)
At man kan vælge selv at sætte sit måltid sammen ud fra forskellige menuer	86	63	(N=200)
At man selv kan bestemme, hvornår man vil spise	81	54	(N=200)
At man kan vælge, om man vil have varm mad til middag	73	50	(N=200)

Spørgsmål 6 "Hvor **vigtige** syntes du, følgende **valgmuligheder** er?" Procent

Spørgsmål 6 omhandler vigtigheden af forskellige valgmuligheder. Total set mener mødre og pårørende, at det vigtigste er at kunne vælge mellem varme og kolde retter til aften. I Herning er det vigtigste valg selv at kunne vælge, hvor man spiser sin mad. Laveste prioritet har muligheden for at kunne vælge varm mad til middag.

I Holstebro er man mere påholdende med at bruge udsagnene "Vigtigt" og "Meget vigtigt". Besvarelserne fra Holstebro ligger konsekvent 10 - 30 procentpoints lavere end Herning med svarmuligheden "Vigtigt" og "Meget vigtigt".

	Ja	Nej	Ved ikke
Herning	60	37	3
Holstebro	66	25	9

Spørgsmål 7 "Er du blevet **tilbudt mad** imellem hovedmåltiderne (**mellemmåltider**)?" Procent (N=199)

Knap 2 ud af 3 mødre og pårørende har fået tilbudt et mellemmåltid.

	Mødre	Pårørende

	Ja	Nej	Ja	Nej
Herning	58	39	65	32
Holstebro	77	18	24	52

Spørgsmål 7 "Er du blevet **tilbudt mad** imellem hovedmåltiderne (**mellemmåltider**)?"
Fordelt på mødre og pårørende. Procent (N=187)

Ved dette spørgsmål er der signifikant forskel mellem de pårørendes svarfordeling i Holstebro og Herning (Fisher's exact test, $p = 0,046$). I Herning oplyser ca. 2 ud af 3 fædre, at de har fået tilbudt mellemmåltider, i Holstebro er det ca. hver fjerde. Mødrenes svarfordeling er ligeledes forskellig (Fisher's exact test, $p = 0,009$), men her er forholdet omvendt: flere mødre i Holstebro har fået tilbudt mellemmåltider end i Herning. Det er nærliggende at antage, at dette afspejler de muligheder, det nybyggede familieafsnit i Herning giver, ved at mødre og pårørende til enhver tid har adgang til mellemmåltider.

	For store	Passende	For små
Herning	1	90	9
Holstebro	1	91	8

Spørgsmål 8 "Hvad syntes du om **portionsstørrelserne**?" Procent (N=204)

På spørgsmålet om portionsstørrelsen er der udbredt enighed mellem Holstebro og Herning. Mere end 90 % er tilfredse med størrelsen på portionerne. 1 ud af 12 synes, at portionerne er for små, og dette udsagn findes hyppigst blandt de pårørende.

	For meget tid	Passende med tid	For lidt tid
Herning	0	85	15
Holstebro	3	90	7

Spørgsmål 9 "Har du haft **tid nok** til at spise din mad?" Procent (N=204)

Overordnet mener 88 %, at de har haft tid nok til at spise i. I Herning mener 15 %, at der er for lidt tid. Udelades de *pårørende* fra Herning, stiger andelen til 23 %. Det betyder, at 1 ud af hver 5 *mødre* oplever, at der er for lidt tid til at spise i. Den samme tendens findes ikke i tallene fra Holstebro.

	Ja	Delvis	Nej	Ikke relevant
Herning	41	50	5	4
Holstebro	34	51	14	2

Spørgsmål 10 "Kunne du **selv bestemme, hvornår** du ville spise?"

Ca. 88 % svarer "Ja" eller "Delvis" på spørgsmålet, om de selv kunne bestemme, hvornår de ville spise. Fra spørgsmål 6 "Hvor **vigtige** syntes du, følgende **valgmuligheder** er?" ved vi, at det vægtes højst, om man kan vælge mellem varm og kold mad, og om man selv kan vælge, hvor man spiser. Der er ingen forskel mellem Herning og Holstebro.

	Virkelig gode	Gode	Dårlige	Virkelig dårlige	Andet
Herning	43	56	1	0	0
Holstebro	14	83	1	0	3
P	0,00005				

Spørgsmål 11 "Hvordan oplevede du **spiseforholdene / omgivelserne** for måltidet?" Procent (N=204)

Mødre og pårørende er udbredt tilfredse med spiseforholdene. Der er signifikant flere i Herning end i Holstebro, som betegner forholdene som "Virkelig gode".

	Mange gange	Nogle gange	Få gange	Aldrig
Herning	1	6	28	65
Holstebro	0	3	24	73

Spørgsmål 12 "I hvilket omfang blev du **afbrudt**, når du skulle spise (fx af blodprøver, stuegang osv.)?" Procent (N=202)

Total set oplever mere end 90 % af mødre og pårørende, at de få gange eller aldrig bliver forstyrret under med deres måltider. Der er ikke signifikant forskel mellem Herning og Holstebro.

	Ja, helt	Ja, delvis	Nej, ikke helt	Nej, slet ikke	Ved ikke / ikke relevant
Herning	11	9	6	10	63
Holstebro	18	11	6	8	58

Spørgsmål 13 "Fik du det **at vide** om **kosttilbuddene**, som du havde brug for? – Hvis relevant, også **i forhold til din sygdom?**" Procent (N=200)

Mere end halvdelen af mødre og pårørende besvarer spørgsmålet med "Ved ikke/ Ikke relevant". Af de resterende ca. 40 % svarer de fleste, at de helt eller delvist har fået det at vide, som de havde brug for. Der er ingen forskel mellem Herning og Holstebro.

	Virkelig godt	Godt	Både godt og dårligt	Dårligt	Virkelig dårligt
Herning	49	43	8	0	0
Holstebro	39	56	6	0	0

Spørgsmål 14 "Hvad er dit **samlede indtryk** af maden på hospitalet?" Procent (N=204)

Mere end 90 % er godt eller virkelig godt tilfreds med maden som helhed.

Kommentarer

På spørgeskemaets bagside blev svarpersonerne opfordret til at uddybe deres besvarelser, komme med kommentarer eller forslag til forbedringer. 70 mødre og pårørende ud af 204 benyttede bagsiden til kommentarer.

Langt de fleste kommentarer var rosende, og nogle indeholdt forbedringsforslag. Rosen gik på maden, serveringspersonalet eller personalet/opholdet som helhed: *"Jeg kan kun rose maden..." "Altid med et smil på læben. " "... føler man bor på et 5-stjernet hotel"*

En enkelt foreslog at skrive tidspunkter for bl.a. eftermiddagskaffe og aftenskaffe ind i menukortet for at skabe overblik over dagens program.

Kommentarerne indeholdt to væsentlige mulige forbedringsområder.

- I Herning gik kritikken på, at tiden til at spise i var for begrænset: *..." Det er et problem, når der kun er en time og barnet også skal spise..." " Det kunne være bedre, hvis vi kunne hente maden over en længere periode..."* Kritikken omhandler muligheden for adgang til varme hovedretter, som bliver leveret på familieafsnittet i madvogne. Madvognene bliver bragt tilbage til køkkenet efter ca. en time.
- I Holstebro var der stor efterspørgsel efter mulighed for, at faren/den pårørende kunne spise sammen med familien i stedet for at blive henvist til funktionærkantinen på Regionshospitalet: *" Det ville være rart, hvis faren kunne købe mad på gangen..." "... så man kan spise sammen som en familie..."*

Mindre kritikpunkter var, at prisen for et pårørende-måltid var for høj, samt at håndmadderne var for kedelige.

Diskussion

Undersøgelsen bekræfter, at indlagte mødre og pårørende generelt er godt tilfreds med maden på hospitalet. Mere end 90 % er godt eller virkeligt godt tilfreds med maden på hospitalerne i Herning og Holstebro

Populationen består af indlagte mødre og pårørende fra hospitalernes familieafsnit. Der er derfor i overvejende grad tale om raske mennesker uden for ernæringsrisiko. Det kan derfor synes mindre hensigtsmæssigt at genbruge et spørgeskema, der var udviklet til hospitalspatienter generelt, hvor fokus mere er på valgfrihed som et redskab blandt flere til forbedret ernæring.

Valgfrihed i denne sammenhæng er et generelt gode, som tilstræbes optimeret i alle hospitalets patientrelationer. Konceptet med det nye familieafsnit drejer sig desuden om at skabe gode rammer for den nye familie gennem fælles ophold på hospitalet. Valgfrihed mht. måltiderne indgår som en naturlig del af disse rammer.

Totalt set mener mødre og pårørende, at det vigtigste er at kunne vælge mellem varme og kolde retter til aften. I Herning er det vigtigste valg selv at kunne vælge, hvor man spiser sin mad. Der er kun beskedne forskelle mellem top og bund i denne prioritering. Samlet set er det hele væsentligt.

Laveste prioritet har muligheden for at kunne vælge varm mad til middag. Det undrer ikke. De adspurgte er yngre mennesker, som arbejder til daglig. De har næppe forventninger om varm mad midt på dagen.

Muligheden for at vælge, hvornår man vil spise, er lavest prioriteret i måltidssituationen. Det er vigtigere for mødre selv at kunne vælge hvor og med hvem man vil spise. På den baggrund er der formentlig et forbedringspotentiale i Holstebro mht. fædrenes mulighed for at spise på afdelingen.

I prioriteringsspørgsmålet om måltidssituationen (spørgsmål 6) er mødre i Holstebro mere påholdende med at bruge de positive svarkategorier "Meget vigtig" og "Vigtig". Det kunne tyde på en kulturel forskel i patientgrupperne, som dog ikke kan underbygges statistisk. En anden mulighed kunne være forskelle i plejepersonalets måde at inddrage patienten i måltidssituationen.